

3. Autoreferat

Spis treści

1. Imię i nazwisko	2
2. Posiadane dyplomy oraz stopnie naukowe	2
3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/ artystycznych... 2	
4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy..... 2	
Wprowadzenie	
Cel badań	
Pytania badawcze	
Podejścia badawcze oraz metody i techniki	
Wnioski	
Bibliografia	
5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej..... 19	
6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę. 20	
6.1.Osiągnięcia dydaktyczne	20
6.2.Osiągnięcia organizacyjne.....	20
6.3.Aktywność ekspercka i popularyzująca naukę.....	22
6.4. Wystąpienia medialne	23
7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej. 23	
7.1. Pełnione funkcje i otrzymane nagrody	23
7.2.Pozostały dorobek naukowy z lat 2009-2020 w podziale na cztery obszary tematyczne.....	24
7.3. Podsumowanie i informacje naukometryczne.....	31

1. Imię i nazwisko

Monika Sus

2. Posiadane dyplomy oraz stopnie naukowe

- Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce nadany uchwałą Instytutu Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego 29 września 2009 r. na podstawie przedłożonej rozprawy doktorskiej „Doradztwo w polityce zagranicznej Polski i Niemiec. Między Nauką a Polityką” (recenzenci: Prof. dr hab. A. D. Rotfeld, prof. Dr hab. R. Gelles)
- Stopień naukowy magistra uzyskany 16 czerwca 2004 r. zaświadczający o ukończeniu pięcioletnich jednolitych studiów magisterskich na kierunku Stosunki Międzynarodowe, specjalizacja Handel Zagraniczny z wynikiem bardzo dobrym, uzyskany na Wydziale Gospodarki Narodowej Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu.
- Stopień naukowy magistra uzyskany 5 marca 2004 r. zaświadczający o ukończeniu pięcioletnich studiów magisterskich na kierunku Stosunki Międzynarodowe, w zakresie Niemcoznawstwa, z wynikiem bardzo dobrym, uzyskany na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/ artystycznych

- od 31.12.2019: Instytut Nauk Politycznych Polskiej Akademii Nauk, stanowisko: adiunkt.
- 15.02.2015 – 31.12.2019: Hertie School, Berlin, stanowisko: pracownik naukowy (*postdoctoral fellow*); jednoczesna afiliacja na London School of Economics and Political Science (dalej: LSE), Londyn, Wielka Brytania.
- 1.09.2009 – 31.03.2015: Uniwersytet Wrocławski, Centrum Studiów Niemcoznawczych i Europejskich im. Willy’ego Brandta (dalej: CSNE), stanowisko: adiunkt.

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy.

Cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych, zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2b ustawy:

**„Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa Unii Europejskiej po 2009 r.
z perspektywy instytucjonalizmu i studiów nad przyszłością”**

Cykl obejmuje 13 artykułów w czasopismach naukowych (12 w j. angielskim oraz 1 w j. polskim), ujętych w wykazie MNiSW z grudnia 2019 r. o wartości dających w sumie 1055 punktów². Wymienione są w układzie chronologicznym od najnowszych:

- (1) Theory infused and policy relevant – On the usefulness of scenario analysis in IR studies, “Contemporary Security Policy”, 2020, <https://doi.org/10.1080/13523260.2020.1730055>, (z M. Hadeed), 140 pkt.
- (2) Wysoki Przedstawiciel Unii Europejskiej do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa jako przedsiębiorca polityczny. Propozycja podejścia badawczego, “Rocznik Integracji Europejskiej”, 3, 2019, s. 61-72, <https://doi.org/10.14746/rie.2019.13.4>, 20 pkt.
- (3) Introduction: The Rise of Geopolitics in the EU’s Approach in its Eastern Neighbourhood, “Geopolitics”, 24(1), 2019, <https://doi.org/10.1080/14650045.2019.1544396> (z C. Nitoiu), 100 pkt.
- (4) Post-Brexit EU/UK security cooperation: NATO, CSDP+ or ‘French Connection’?, “The British Journal of Politics and International Relations”, 20(4), 2019, s. 846–863, <https://doi.org/10.1177/1369148118796979> (z B. Martill), 140 pkt.
- (5) Introduction: strategy in EU foreign policy, “International Politics”, 56(3), 2019, s. 259-271, <https://doi.org/10.1057/s41311-017-0125-x> (z C. Nitoiu), 100 pkt.
- (6) Institutional innovation of EU’s foreign and security policy: Big leap for EU’s strategic actorness or much ADO about nothing?, “International Politics”, 56(3), 2019, s. 411-425, <https://doi.org/10.1057/s41311-017-0133-x>, 100 pkt.
- (7) Setting the scene for alternative futures for European Union’s foreign policy 2025, “Futures. The journal of policy, planning and futures studies”, 97, 2018, s. 1-5, <https://doi.org/10.1016/j.futures.2017.09.001>, 100 pkt.
- (8) Towards the European Union’s Foreign Policy 2025. Taking stock of the Dahrendorf Foresight Project, “Global Policy”, 8, Supplement 4, 2018, s. 115-125, <https://doi.org/10.1111/1758-5899.12438>, 70 pkt.
- (9) Member States as strategy-maker or strategy-taker? Analyzing Polish involvement in the development of the EU global strategy, “Polish Political Science Yearbook”, 45, 2016, s. 337–350, <https://doi.org/10.15804/ppsy2016025>, 20 pkt.
- (10) Inventors and Gatekeepers? The EU Member States and the European External Action Service. Towards an analytical framework, “Journal of Regional Security”, 11(1), 2016, s. 55–74, 2017, 20 pkt.
- (11) The European Parliament’s Diplomacy – a Tool for Projecting EU Power in Times of

¹ Artykuł (13) był ujęty w wykazie MNiSW z 25.01.2017 r. (lista B) i przyznano mu 10 pkt. Z tego względu obejmują go przepisy przejściowe i może być ujęty w przedłożonym cyklu: <https://punktacjaczasopism.pl/rez.php>

² Punktacja w przedłożonym cyklu liczona jest zgodnie z obowiązującymi wytycznymi opublikowanymi przez MNiSW w grudniu 2019 r.

Crisis? The Case of the Cox Kwasniewski Mission, „Journal of Common Market Studies”, 55(1), 2016, s. 71–86, <https://doi.org/10.1111/jcms.12440> (z C. Nitoui), 140 pkt.

(12) The Polish EU Council Presidency in 2011: Master or Servant?, “Journal of European Integration”, 37(6), 2015, s. 667-684, DOI: 10.1080/07036337.2015.1053085 (z I. P. Karolewski, T. Mehlhausen), 100 pkt.

(13) Polish Role in Shaping the EU Foreign and Security Policy during its Council Presidency in 2011, “Yearbook of Polish European Studies”, 17, 2014, s. 191-208, 5 pkt.

Wprowadzenie

Prezentowany cykl składa się z 13 artykułów opublikowanych na przestrzeni lat 2014 – 2020, głównie w periodykach zagranicznych i w trzech czasopismach polskich. Przedstawione w nich wyniki są efektem mojej pracy w ramach czterech projektów: projektu dotyczącego polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej, finansowanego przez Fundację Friedricha Eberta i realizowanego wraz z prof. I. P. Karolewskim z CSNE oraz dr T. Mehlhausenem z Uniwersytetu Poczdamskiego (artykuł 13), projektu „Intergovernmentalism a ponadnarodowość? Zagadka polityki zagranicznej Unii Europejskiej po Traktacie z Lizbony”, finansowanego przez NCN i realizowanego przeze mnie w latach 2014-2017 (artykuły 5, 6, 9, 10, 13 i częściowo 11), projektu „Dahrendorf Forum – Debating Europe” prowadzonego przez Hertie School i LSE, którego byłam współwykonawcą (artykuły 1, 3, 4, 7, 8 oraz częściowo 11) oraz projektu „Wysoki Przedstawiciel jako polityczny przedsiębiorca. Dynamika procesu decyzyjnego w unijnej polityce zagranicznej po 2009”, finansowanego przez NCN, którego realizację rozpocząłam pod koniec 2019 r. (artykuł 2) (szczegółowy wykaz zrealizowanych, realizowanych i złożonych projektów znajduje się w załączniku nr 4, w pkt. II.7). Ze względu na to, że dwa z wymienionych projektów realizowane były we współpracy międzynarodowej, sześć artykułów w przedłożonym cyklu napisałam wraz z autorami z innych ośrodków akademickich³. W roku akademickim 2016 – 2017 otrzymałam roczne stypendium w ramach programu *Jean Monnet Postdoctoral Fellowship* i przebywałam rok na Europejskim Instytucie Uniwersyteckim we Florencji. Część badań została przeprowadzona w tym właśnie ośrodku naukowym i była konsultowana z przebywającymi tam naukowcami, tj. prof. Federica Bicchì, prof. Ulrich Krotz, prof. Marise Cremona, czy prof. Brigid Laffan. Pragnę również zaznaczyć, iż trzy pozycje zawarte w cyklu – (3), (5) i (7) stanowią artykuły wprowadzające do specjalnych numerów czasopism – „Geopolitics”, „International Politics” oraz „Futures”, które współredagowałam wraz z dr C. Nitoui lub samodzielnie. Do współpracy przy wspomnianych wydaniach specjalnych udało nam się pozyskać renomowanych naukowców z wielu krajów europejskich⁴.

Badania przedstawione w zawartych w cyklu artykułach były prezentowane i dyskutowane na konferencjach w kraju i zagranicą (szczegółowy wykaz wystąpień konferencyjnych wraz z

³ Oświadczenia wskazujące na mój wkład w artykułach współautorskich zostały przedłożone wraz z wnioskiem.

⁴ Spis treści numeru specjalnego czasopisma „Geopolitics” znajduje się tutaj:

<https://www.tandfonline.com/toc/fgeo20/24/1>, „International Politics” tutaj:

<https://link.springer.com/journal/41311/56/3>, zaś „Futures. The journal of policy, planning and futures studies” tutaj: <https://www.sciencedirect.com/journal/futures/vol/97/suppl/C>

tytułami prezentowanych referatów lub zorganizowanych paneli znajduje się w załączniku nr 4, w pkt. II.5). Poruszana w artykułach tematyka oraz przedstawiane wnioski stały się przedmiotem zainteresowania zarówno ze strony szerszej publiczności oraz decydentów politycznych. Świadczą o tym otrzymane przeze mnie zaproszenia do udziału w debatach publicznych oraz do wystąpień eksperckich w ośrodkach decyzyjnych, takich jak Departament Stanu USA (szczegółowy wykaz wystąpień publicznych znajduje się poniżej w pkt 6.3. oraz 6.4.). Wyniki badań zaprezentowanych w cyklu artykułów były także podstawą do napisania publikacji o charakterze popularno-naukowym, takich jak *policy reports* i *policy briefs*, wydanych przez *LSE Ideas*, ekspertyzy wydanej przez Polską Fundację im. Roberta Schumana, czy *policy paper* przygotowanego na zamówienie inicjatywy *G20 Insights Platform*, przygotowującej szczyty grupy G20 (szczegółowy wykaz publikacji o charakterze popularyzatorskim znajduje się poniżej, w pkt 7).

Cel badań

Cykl prezentuje badania dotyczące polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej po 2009 r. z perspektywy nowego instytucjonalizmu oraz studiów nad przyszłością. W swoich badaniach przyjmuję szerokie ujęcie unijnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, rozumianej jako zespół działań prowadzonych przez instytucje unijne oraz państwa członkowskie Unii wobec partnerów zewnętrznych, uznając za jej części składowe także elementy polityki obrony. Cezurę wyznaczającą ramy czasowe dla analizowanych zjawisk i procesów stanowi wejście w życie Traktatu z Lizbony w 2009 r. Traktat ten, poprzez powołanie do życia Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych (dalej: ESDZ) oraz Wysokiego Przedstawiciela do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa ESDZ (dalej: Wysoki Przedstawiciel), będącego jednocześnie wiceprzewodniczącym Komisji Europejskiej, przewodniczącym Rady Spraw Zagranicznych oraz osobą odpowiedzialną za funkcjonowanie ESDZ, doprowadził do istotnej instytucjonalizacji unijnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa.

Punkt wyjścia do badań stanowiła obserwacja, iż ostatnia dekada przyniosła znaczne zmiany w otoczeniu Unii Europejskiej i uwidoczniła jego niestabilność. Złożyły się na nią zarówno opisywane przeze mnie szczegółowo w artykułach (1), (3) oraz (6) kryzysy w środowisku zewnętrznym UE: Arabska Wiosna, powstanie i ekspansja Państwa Islamskiego, wojna w Syrii, kryzys uchodźczy i migracyjny, aneksja Krymu przez Rosję, konflikt zbrojny we wschodniej części Ukrainy, czy zakwestionowanie strategicznego znaczenia relacji Euroatlantyckich przez prezydenta USA Donalda Trumpa, a także tendencje dezintegracyjne i ruchy odśrodkowe – zwłaszcza Brexit i wzrost znaczenia eurosceptyków. Zarazem, jak argumentują naukowcy, jesteśmy także świadkami zmiany porządku międzynarodowego, który stając się coraz bardziej złożony i wielobiegunowy, sprawia że globalny zasięg liberalnego świata się osłabia (Flockhart, 2016, 2020; Creutz, 2019). Zmiana globalnego układu sił na świecie oraz zmiana charakteru środowiska otaczającego Unię Europejską traktowane są przeze mnie jako zmienne systemowe.

Główny przedmiot badań i tym samym kluczową zmienną zależną (*dependent variable*) dla badań przedstawionych w cyklu stanowi stan szeroko pojętej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej rozumiany jako działania prowadzone w ramach unijnej

polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, mające na celu zwiększenie tzw. podmiotowości strategicznej UE (*strategic actorness*). Podmiotowość strategiczna jest rozumiana przeze mnie, jak prezentuję w artykule (6), jako zdolność Unii do reagowania na globalne wyzwania poprzez określanie własnych interesów, prowadzących do sformułowania celów UE, które następnie stają się podstawą do rozwoju i wdrażania instrumentów niezbędnych do osiągnięcia tych celów (Toje, 2008; Allen, Smith, 2010).

Zmienna zależna ma charakter wieloczynnikowy, co odpowiada hybrydowej naturze unijnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (Grosse, 2019). Obejmuje ona różne obszary polityk, prowadzona jest na różnych poziomach – supranarodowym i międzyrządowym oraz cechuje się wielością aktorów zaangażowanych w zarządzanie nią, zarówno na poziomie unijnym, jak i w państwach członkowskich.

Wśród zmiennych niezależnych, których ze względu na liczbę artykułów zawartych w cyklu jest kilka, wyróżnić możemy:

- kryzysy w otoczeniu Unii Europejskiej i wynikająca z nich szybka konieczność działania,
- reakcje aktorów współkształtujących unijną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa na wspomniane zmiany ładu międzynarodowego,
- Brexit i inne tendencje dezintegracyjne wewnątrz Unii Europejskiej,
- interakcje zachodzące między poszczególnymi aktorami współtworzącymi unijną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa podczas procesów decyzyjnych⁵,
- dystrybucja preferencji między państwami członkowskimi (ich zgodność lub rozbieżność opinii wobec danej kwestii politycznej),
- podział zasobów informacyjnych między poszczególnymi aktorami,
- wzajemne mechanizmy kontrolne, jakimi dysponują poszczególni aktorzy.

Nadrzędnym celem badań przedstawionych w cyklu jest analiza procesów decyzyjnych i współzależności między aktorami międzyrządowymi i ponadnarodowymi, kształtującymi unijną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa w latach 2009 – 2020. Ponadto, chcąc uwypuklić funkcje predykcyjne nauk politycznych i stosunków międzynarodowych, zastosowałam podejście badawcze oparte na scenariuszach wpisujące się w nurt studiów nad przyszłością (*foresight studies*, Wilkinson and Kupers, 2016).

W ramach cyklu ukazana jest ewolucja unijnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, jaka dokonała się na przestrzeni ostatniej dekady: wzrósł poziom jej instytucjonalizacji, wzrosło zainteresowanie państw członkowskich polityką zagraniczną i bezpieczeństwa – od 2013 r. na każdym szczycie Rady Europejskiej była poruszana konieczność zwiększenia aktywności Unii w tym obszarze (European Council, 2013, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019), wraz z przyjęciem Globalnej Strategii na rzecz Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa Unii Europejskiej (dalej: Strategia Globalna UE), rozwinęła się narracja o potrzebie zwiększenia autonomii strategicznej

⁵ W swoich badaniach pod pojęciem procesu decyzyjnego rozumiem wieloetapowy cykl podejmowania decyzji politycznej, rozpoczynający się poprzez identyfikację problemu, sformułowanie propozycji rozwiązania problemu, legitymizację projektu decyzji, implementację decyzji oraz ocenę rezultatów (Jabłoński, 1999, s. 115)

Unii (EEAS, 2016), wprowadzono szereg instrumentów z zakresu bezpieczeństwa i obrony, które mają na celu podniesienie unijnej zdolności do działania na/w tym obszarze (Council of the European Union, 2016). Jednocześnie, kompetencje decyzyjne w zakresie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa nadal pozostają w gestii państw członkowskich, działających poprzez swoich reprezentantów w Radzie Europejskiej lub w Radzie Unii Europejskiej.

Patrząc chronologicznie, artykuły napisane najwcześniej – (13), (12), (11), (10) oraz (9) – dotyczą relacji między państwami członkowskimi, a instytucjami unijnymi oraz roli wybranych instytucji – Parlamentu Europejskiego i prezydencji rotacyjnej w Radzie UE⁶ w kształtowaniu polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE. Na podstawie wybranych studiów przypadku – wschodniego wymiaru Europejskiej Polityki Sąsiedztwa, w szczególności polityki Unii wobec Ukrainy, oraz Strategii Globalnej UE z 2016 r., analizuję mechanizmy współpracy między poszczególnymi aktorami i wskazuję na czynniki przyczyniające się do zwiększenia kooperacji i te, które ją ograniczają. Pokazuję także rolę wymienionych powyżej instytucji we współkształtowaniu polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. W kolejnych artykułach (6), (5) oraz (3) zwracam uwagę na reakcje Unii Europejskiej na postępującą niestabilność w jej otoczeniu. Analizuję, jaką rolę w unijnej polityce zagranicznej i bezpieczeństwa zaczyna ogrywać podejście strategiczne. W pozostałych artykułach zaprezentowanych w cyklu uzupełniam badanie stanu polityki zagranicznej i bezpieczeństwa o aspekty związane ze studiami nad przyszłością. W obliczu rosnącej nieprzewidywalności i niepewności w otoczeniu zewnętrznym i wewnętrznym Unii Europejskiej, tradycyjne teorie i podejścia badawcze osadzone w naukach społecznych okazały się mieć bowiem ograniczony potencjał wyjaśniający (Urry, 2003; Tomé, Açıkalın, 2019, s. 4). Z tego względu podjęłam próbę aplikacji metody scenariuszowej wpisującej się w nurt studiów nad przyszłością (*foresight studies*). Jak pokazuję w artykułach (4), (7) oraz (8), umożliwiła ona identyfikację i analizę kluczowych czynników jakie będą kształtować unijną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa w kolejnej dekadzie.

Pytania badawcze

Synteza badań zawartych w cyklu pozwala na sformułowanie trzech nadrzędnych pytań badawczych, oraz szeregu wynikających z nich pytań szczegółowych o charakterze empirycznym, bądź teoriiotwórczym.

Pytanie 1. W jakim zakresie postępujący proces instytucjonalizacji polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE oddziałuje na interakcje między współkształtującymi ją aktorami oraz ich rolę w procesie decyzyjnym?

Pytania szczegółowe:

- Jakie narzędzia stosują poszczególni aktorzy w unijnej polityce zagranicznej i bezpieczeństwa, aby wywierać wpływ na proces decyzyjny?

⁶ Prezydencja rotacyjna w Radzie UE, podobnie ESDZ czy Wysoki Przedstawiciel, nie jest instytucją w rozumieniu traktatowym. Jednakże z uwagi na pełnione przez nie funkcję oraz posiadane zasoby, szerokie rozumienie instytucji pozwala na takie traktowanie tych trzech aktorów.

- Jak kształtują się relacje między poszczególnymi aktorami zaangażowanymi w proces planowania i podejmowania decyzji w zakresie unijnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa?
- Jaki jest wpływ kryzysów zewnętrznych na dynamikę relacji między aktorami supranarodowymi (zwłaszcza: Parlament Europejski i Wysoki Przedstawiciel), a państwami członkowskimi w zakresie unijnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa?

Pytanie II. Na ile rosnąca niestabilność w unijnym sąsiedztwie oraz przekształcenia ładu międzynarodowego zmieniają podejście aktorów supranarodowych oraz państw członkowskich do kształtowania polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej?

Pytania szczegółowe:

- W jaki sposób podjęta w czerwcu 2016 r. decyzja Wielkiej Brytanii o wyjściu z Unii Europejskiej wpłynęła na funkcjonowanie w zakresie unijnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa?
- Czy i na ile zmiany wprowadzone w zakresie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE po 2016 r. wpłynęły na rozwój unijnej podmiotowości strategicznej?
- W jaki sposób proces wypracowania i implementacji Strategii Globalnej UE zmienił rolę instytucji supranarodowych UE w polityce zagranicznej i bezpieczeństwa Unii?

Trzecia grupa pytań zawiera komponent empiryczny, jak i teoretyczny.

Pytanie III: Do jakiego stopnia, w obliczu dużej dynamiki zmian na arenie globalnej, metody wpisujące się w nurt studiów nad przyszłością pozwalają na rozszerzenie procesu analitycznego w zakresie unijnej polityki zagranicznej o identyfikację głównych czynników zmianotwórczych oraz rozpoznawanie impulsów zmian?

Pytania szczegółowe:

- Na ile metoda scenariuszowa (*Multiple Scenario Generation*) spełnia kryteria konieczne do uznania ją za metodę w naukach społecznych i jaka jest jej wartość dodana wobec tradycyjnych metod badawczych?
- Jakie czynniki o charakterze zewnętrznym i wewnętrznym będą wpływać na politykę zagraniczną i bezpieczeństwa UE w perspektywie 10-15 lat?
- Jakie są możliwe scenariusze rozwoju współpracy w zakresie polityki zagranicznej między Unią Europejską a Wielką Brytanią po Brexicie?

Podjęcia badawcze oraz metody i techniki

Zagadnienia przedstawione w cyklu osadzone zostały w badaniach europeistycznych, które czerpią inspiracje teoretyczne i metodologiczne zarówno z politologii, jak i z zakresu stosunków międzynarodowych. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w teoriach i metodach, z perspektywy których powstały artykuły zaprezentowane w cyklu.

W publikacjach składających się na cykl można wyróżnić dwa główne podejścia badawcze: nowy instytucjonalizm (ze szczególnym uwzględnieniem założeń instytucjonalizmu racjonalnego wyboru (March and Olsen, 1983; Hall and Taylor, 1996; Pollack, 1996; Puchala, 1999) oraz studia nad przyszłością (Bishop et al 2007; Porter, 2016). Pierwsze podejście znajduje swoje bezpośrednie zastosowanie przede wszystkim w artykułach (2), (6), (9), (10), (11) oraz (12) i (13), zaś drugie podejście stosuję w artykułach (1), (4), (7) oraz (8). W artykułach (3) oraz (5), stanowiących wprowadzenia do wydań specjalnych czasopism, ramy badawcze zarysowane są szeroko i opierają się przede wszystkim na koncepcjach związanych z myśleniem strategicznym i podmiotowością strategiczną. Przedmiot przedstawionych w nich badań analizowany jest w świetle założeń nowego instytucjonalizmu, gdyż w obu artykułach analizują różne aspekty procesu zmian instytucjonalnych, będących reakcją Unii na wydarzenia w otoczeniu międzynarodowym.

Wartość eksplanacyjna podejścia nowego instytucjonalizmu dla badań przedstawionych w cyklu opiera się na dwóch głównych przesłankach. Po pierwsze, punktem wyjścia dla nowego instytucjonalizmu jest twierdzenie o pierwotnej roli państw w kształtowaniu procesu integracji. Podejście to zakłada, że rządy (zgodnie z nurtem instytucjonalizmu racjonalnego wyboru działające jako racjonalni aktorzy) inicjują proces integracji i pozostają jego istotnymi uczestnikami, zaś instytucje ponadnarodowe odgrywają zasadniczą rolę na dalszych etapach integracji. Odzwierciedla to sytuację na polu unijnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Państwa członkowskie zainicjowały stworzenie tej polityki i posiadają kompetencje decyzyjne oraz sprawują kontrolę nad kluczowymi zasobami, koniecznymi do realizacji tej polityki. Jednocześnie, z biegiem czasu państwa członkowskie zdecydowały o powołaniu do życia instytucji ponadnarodowych oraz stworzeniu mechanizmów umożliwiających sprawniejszą koordynację działań w ramach tej polityki. Analiza motywów i schematów działania przedstawicieli krajów członkowskich oraz ich relacji ze środowiskiem instytucjonalnym (w rozumieniu formalnych instytucji i nieformalnych sposobów działań i mechanizmów koordynacyjnych) leży w centrum zainteresowań tego podejścia. Umożliwia ono zatem refleksję nad procesem podejmowania decyzji w wielopoziomym systemie, jakim jest unijna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa.

Po drugie, instytucjonalizm zakłada, że instytucje strukturyzują wybory polityczne i wpływają na ich ostateczny kształt, dlatego końcowego wyniku działania mechanizmów integracji europejskiej nie da się przewidzieć, opierając się wyłącznie na analizie preferencji krajowych i relatywnej siły negocjacyjnej państw. Traktując instytucje jako kluczowy element systemu politycznego, nowy instytucjonalizm umożliwia badanie relacji oraz wzajemnych zależności między otoczeniem instytucjonalnym, a współkształtującymi je aktorami, biorąc pod uwagę także oddziaływanie reguł nieformalnych. Badanie interakcji obejmuje aktorów umiejscowionych na różnych poziomach systemu oraz ich wzajemne powiązania. Podejściem analitycznym, który wpisuje się w nurt instytucjonalny, jest model mocodawca – agent⁷ (*principal – agent*) (Delreux, Adriaensen, 2017). Umożliwia on analizę procesu delegowania

⁷ Polskie tłumaczenie tego modelu zaczerpnęłam z artykułu J. Ruskowskiego (Ruskowski, 2012).

kompetencji przez mocodawcę (w obszarze polityki zagranicznej UE mamy do czynienia z mocodawcą kolektywnym, czyli państwami członkowskimi), do supranarodowego agenta (Wysoki Przedstawiciel wspomagany ESDZ, w niektórych obszarach także Komisja Europejska) oraz analizę interakcji między mocodawcą a agentem podczas procesu decyzyjnego. Wspomniany instrument pozwala także na zbadanie mechanizmów kontrolnych, które mogą wystąpić, jeśli agent zaczyna wykonywać powierzone mu zadania nie do końca zgodnie z oczekiwaniami lub interesami mocodawcy (Ruszkowski, 2012).

Drugie zastosowane w cyklu podejście badawcze – studia nad przyszłością, umożliwiło zbadanie reakcji aktorów współkształtujących unijną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa na rosnącą niestabilność i niepewność otoczenia Unii. Biorąc pod uwagę dużą ilość wydarzeń ostatniej dekady (dla przykładu: aneksja Krymu przez Rosję, wygrana Donalda Trumpa w wyborach prezydenckich w USA, Brexit), które nie zostały przewidziane przez badaczy i analityków, można dojść do wniosku, że dotychczasowa ekstrapolacja trendów nie przynosi spodziewanych odpowiedzi. Zastosowana przeze mnie jedna z metod scenariuszowych – *Multiple Scenario Generation*, która została szczegółowo przedstawiona w artykule (1) umożliwia przewidywanie trendów w sposób nieliniarny. Pozwala ona na systematyczną i całościową analizę kluczowych czynników mogących wpływać na przyszły rozwój zdarzeń. Metoda ta osadzona jest w wieloetapowym procesie badawczym, w wyniku którego naukowcy bądź eksperci konstruują alternatywne wizje przyszłości, stanowiące możliwe warianty rozwoju sytuacji politycznej (Schwartz, 1996; Bodio and Chodubski, 2004). Na podstawie hipotetycznych wizji przyszłości można zbadać konsekwencje, jakie tzw. alternatywne przyszłości (*alternative futures*, Wilkinson and Kupers, 2013) niosą dla danej polityki lub jej wybranego obszaru. Dokonuję tego na przykład w artykule (4), badając jakie konsekwencje może przynieść Brexit dla współpracy między Unią Europejską a Wielką Brytanią w zakresie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Za pomocą metody scenariuszowej, można również zidentyfikować sygnały zmiany (*weak signals*), które początkowo mogą być słabe, ale których znaczenie może w przyszłości rosnać oraz wydarzenia bezprecedensowe (*wild cards*), które nie są w pełni rozpoznawalne na podstawie informacji teraźniejszych i przeszłych, a które mogą prowadzić do głębokich zmian w znanym stanie rzeczy (Saritas and Smith, 2011).

We wszystkich artykułach zawartych w cyklu został zastosowany proces badawczy oparty na głównej mierze badaniach jakościowych. Danymi ilościowymi posiłkowałam się jedynie w budowaniu i analizie scenariuszy, przedstawionych w artykułach (4) oraz (8). W ramach badań jakościowych, wykorzystywałam przede wszystkim metodę studiów przypadku (artykuły 4, 9, 10, 11, 12), która pozwoliła na przeprowadzenie pogłębionej analizy dynamik zachodzących między aktorami kształtującymi unijną politykę zagraniczną oraz wpływu działania owych aktorów na podmiotowość strategiczną Unii. W zależności od tematyki danego artykułu, studia przypadku miały charakter geograficzny (np. w artykule 9: analiza zaangażowania się państw członkowskich w przygotowania Strategii Globalnej UE na przykładzie Polski, Niemiec i Wielkiej Brytanii) lub tematyczny (np. w artykule 11: działalność Parlamentu Europejskiego wobec Ukrainy w latach 2012-2013).

W ramach studiów przypadku, posiłkowałam się technikami badawczymi, takimi jak:

- śledzenie procesu (*process tracing*, definiowane jako „analiza procesów, następstw wydarzeń i punktów zwrotnych w badanym przypadku w celu sformułowania lub testowania hipotez dotyczących mechanizmów przyczynowych, które mogłyby wyjaśnić ów przypadek” Bennett and Checkel, 2015, s. 7),

- analiza treści (literatury i dokumentów źródłowych),

- indywidualne wywiady, częściowo ustrukturyzowane i pogłębione.

Wywiady były prowadzone z przedstawicielami krajów członkowskich, jak i z urzędnikami instytucji unijnych (ESDZ, Komisji Europejskiej oraz Parlamentu Europejskiego), którzy byli zaangażowani w projektowanie i prowadzenie danego obszaru unijnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. W ciągu prac nad cyklem udało mi się przeprowadzić wywiady m.in. z Sir Robertem Cooperem, brytyjskim dyplomatą i urzędnikiem unijnym odpowiedzialnym m.in. za treść Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa (*European Security Strategy*) z 2003 r., Nathalie Tocci, odpowiedzialnej za treść Strategii Globalnej UE i specjalnej doradczynie Wysokiej Przedstawiciel Federici Mogherini, z Maciejem Popowskim, zastępcą sekretarza generalnego ESDZ w latach 2011–2015, od 2016 r. zastępcą Dyrektora Generalnego w Dyrekcji Generalnej „Europejska Polityka Sąsiedztwa” w Komisji Europejskiej. Pozyskane informacje dotyczące przygotowania Strategii Globalnej UE i zaangażowania państw członkowskich w ten proces, zostały uzupełnione metodą obserwacji bezpośredniej. Na przełomie 2015 i 2016 r. uczestniczyłam w konsultacjach treści Strategii Globalnej z przedstawicielami państw członkowskich podczas zamkniętych seminariów w sześciu stolicach europejskich.

Wnioski

Wyniki przedstawionych w cyklu badań zaprezentuję w odniesieniu do trzech zdefiniowanych powyżej nadrzędnych pytań badawczych.

Odpowiedź na pytanie I odnoszące się do wpływu procesu instytucjonalizacji polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE na interakcje między kształtującymi ją aktorami oraz na ich rolę w procesie decyzyjnym zawarta jest w artykułach (2), (9), (10), (11), (12) oraz (13). Uzyskane wyniki jasno wskazują, iż instytucjonalizacja unijnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa zmieniła możliwości działania aktorów takich jak Parlament Europejski, czy prezydencja rotacyjna. Na przykładzie polskiej prezydencji w Radzie UE wskazuję na ograniczoną rolę tej instytucji na skutek przekazania na mocy Traktatu z Lizbony części jej kompetencji w ręce Wysokiego Przedstawiciela. Przykładem takiej przekazanej kompetencji jest przewodnictwo w Radzie do Spraw Zagranicznych. Niemniej, jak pokazuję w artykułach (12) oraz (13) poprzez działanie w charakterze nieformalnego zastępcy Wysokiego Przedstawiciela oraz poprzez umiejętne forsowanie inicjatyw promujących polskie interesy (jak na przykład powołanie Europejskiego Funduszu na Rzecz Demokracji), polskiej prezydencji udało się wywrzeć wpływ na politykę zagraniczną i bezpieczeństwa. Jednocześnie, jak wskazuję w artykule (12) oddziaływanie polskiej prezydencji było ograniczone przez kryzysy zewnętrzne – rozwój tendencji autorytarnych na Ukrainie ograniczył działanie promowanego przez Polskę Partnerstwa Wschodniego, oraz przez rozbieżne interesy państw

członkowskich – veto Wielkiej Brytanii wobec forsowanego przez Polskę stałego cywilno-wojskowego dowództwa planowania i prowadzenia operacji Unii Europejskiej.

Kolejna konkluzja z badań wskazuje na fakt pozostawienia sobie przez państwa członkowskie kompetencji decyzyjnych, mimo powołania do życia supranarodowych instytucji. Jak pokazały moje badania, taka sytuacja prowadzi do pewnego paradoksu. W artykule (10), analizując działania trzech krajów: Polski, Niemiec oraz Wielkiej Brytanii, wskazałam na ograniczoną wolę polityczną państw członkowskich do delegowania istotnych kompetencji w ręce Wysokiego Przedstawiciela czy podległego mu ESDZ. Takie działanie gwarantuje państwom członkowskim zachowanie kluczowej pozycji w tym obszarze polityki, lecz jednocześnie ogranicza możliwości instytucji supranarodowych w wypełnianiu swojego mandatu, osłabiając tym samym sens ich powołania. Co więcej, jak pokazały badania przedstawione w artykule (11), szczególnie w momentach głębokiego kryzysu politycznego, państwa członkowskie ograniczyły pole manewru działających w ich imieniu instytucji unijnych i przejęły kontrolę nad procesem prowadzenia i wykonywania polityki zagranicznej. We wspomnianym artykule, analizowałam misję Parlamentu Europejskiego na Ukrainie jako przykład innowacyjnego narzędzia dyplomatycznego, mogącego zwiększać oddziaływanie Unii Europejskiej na zewnątrz i wskazałam na ograniczenia takich narzędzi w momencie głębokiego kryzysu.

Jednocześnie, jak pokazałam w artykule (2), przy sprzyjających warunkach zewnętrznych i stosując strategię politycznego przedsiębiorcy (Moravcsik, 1999; Kingdon, 2003), supranarodowe instytucje, a przede wszystkim Wysoki Przedstawiciel, mogą powiększać pole manewru (*discretion*) w relacjach z państwami członkowskimi. We wspomnianym artykule (2) proponowałam model opierający się na analizie aktywności Wysokiego Przedstawiciela jako politycznego przedsiębiorcy. Stanowi on uzupełnienie modelu mocodawca – agent (*principal – agent*), stosowanego powszechnie w literaturze przedmiotu do badania roli Wysokiego Przedstawiciela w procesie decyzyjnym w zakresie unijnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Pole manewru (*discretion*) Wysokiego Przedstawiciela, które zdefiniowałam jako „swobodę, jaką dysponuje agent przy wykonywaniu delegowanych zadań” (Delreux and Adriaensen, 2017, s. 6) traktowałam jako zmienną zależną, zaś do jej wyjaśnienia zaproponowałam pięć zmiennych niezależnych: stosowanie strategii typowych dla politycznego przedsiębiorcy, dystrybucję preferencji między państwami członkowskimi w zakresie danej kwestii politycznej, presję czasu, zasoby informacyjne posiadane przez Wysokiego Przedstawiciela i państwa członkowskie oraz istnienie mechanizmów kontrolnych, jakie pryncypał może stosować wobec agenta. Po przeprowadzeniu pilotażowych wywiadów z urzędnikami unijnymi, jak i przedstawicielami państw członkowskich, którzy są zaangażowani w proces przygotowania i wdrażania unijnej polityki zagranicznej oraz po wykonaniu analizy materiałów źródłowych tj. dokumentów UE oraz literatury przedmiotu, jako jedno ze studiów przypadku do sprawdzenia przedstawionego modelu, zaproponowałam proces tworzenia oraz implementacji Strategii Globalnej UE. Sprawdzenie funkcjonowania proponowanego modelu na innych studiach przypadku i przy pomocy metody śledzenia procesu realizuję w ramach kierowanego przeze mnie grantu OPUS pod tytułem „Wysoki Przedstawiciel jako polityczny przedsiębiorca. Dynamika procesu decyzyjnego w unijnej polityce zagranicznej po 2009” (UMO-2018/31/B/HS5/03694), który potrwa do końca 2022 r.

Poszukiwanie odpowiedzi na pytanie II dotyczące wpływu rosnącej niestabilności w unijnym sąsiedztwie na zmianę podejścia lub podejść aktorów supranarodowych oraz państw członkowskich do kształtowania polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej było przedmiotem badań zaprezentowanych w artykułach (2), (3), (5) (6) oraz (9). Wyniki badań wskazują na zmianę, jaka zaszła na skutek wzmagających się kryzysów w bezpośrednim sąsiedztwie Unii. Jak wspominałam we wprowadzeniu do cyklu, oraz jak pokazałam w artykule „Great Expectations: The Brexit Moment in EU Security and Defence and the Return of the Capabilities-Expectations Gap”⁸ po 2013 r. widać wyraźny wzrost zainteresowania państw członkowskich kwestiami bezpieczeństwa i obrony. Zmiana była także widoczna w działaniach instytucji unijnych. Dobrze oddaje ją fragment przemówienia przewodniczącego Komisji Europejskiej w latach 2014-2019, który w 2018 r. w orędziu o stanie Unii powiedział: „*The geopolitical situation makes this Europe’s hour: the time for European sovereignty has come. It is time Europe took its destiny into its own hands. It is time Europe developed (...) the capacity to play a role, as a Union, in shaping global affairs.*” (Juncker, 2018). Jednym z przejawów zwiększonego zainteresowania i chęci zwiększania strategicznej podmiotowości był proces formułowania Strategii Globalnej UE, do którego nawiązałam w artykułach (3), (5), (6) oraz (9), w którym znaczącą rolę odegrał Wysoki Przedstawiciel. Ogłoszona w czerwcu 2016 r. strategia, jest pierwszym tak kompleksowym dokumentem strategicznym Unii w zakresie relacji zewnętrznych, który określa unijne interesy i cele w stosunku do jej otoczenia⁹. Co więcej, jak wspominałam we wprowadzeniu do cyklu, oraz jak pokazałam w artykułach (3), (5) oraz (6), Strategia Globalna UE stała się przyczynkiem do debaty o koncepcji autonomii strategicznej, oznaczającej zdolność Unii do bycia całkowicie samodzielnym graczem międzynarodowym (Fiott, 2018; Coelmont, 2019). Strategia Globalna UE pociągnęła także za sobą szereg projektów pogłębiających integrację w zakresie polityki zagranicznej, a przede wszystkim w zakresie jej komponentów związanych z bezpieczeństwem i obroną (Węc, 2018; Grosse, 2019). Należą do nich: Europejski Fundusz Obronny (EDF, *European Defence Fund*), oznaczający pierwsze w historii Unii tak silne zaangażowanie Komisji Europejskiej w sprawy związane z obronnością i bezpieczeństwem, Stała Współpraca Strukturalna (PESCO, *Permanent Structured Cooperation*), Skoordynowany Roczny Przegląd w Zakresie Obronności (CARD, *Coordinated Annual Review on Defence*) czy kwatery główne dla wspólnych misji wojskowych (MPCC, *Military Planning and Conduct Capability*). Szczegółowo omówiłam te instrumenty w artykułach (6) oraz „i Great Expectations: The Brexit Moment in EU Security and Defence and the Return of the Capabilities-Expectations Gap”, zbadałam, na ile mogą się one przyczynić do zwiększania przez Unię jej strategicznej podmiotowości. Wskazałam na dwa

⁸ Artykuł ten został przeze mnie opublikowany w 2019 r. w czasopiśmie „Europe and the World. A Law Review”. Stosuje ono proces podwójnej anonimowej recenzji, jest wydawane przez University College London i publikuje w systemie otwartego dostępu (strona czasopisma: <https://www.scienceopen.com/collection/8f46d4e7-cc00-4d85-b590-d564f7d91812>). Czasopismo stara się obecnie o umieszczenie w bazie Scopus. Ze względu na to, że nie ma go na liście MNiSW z grudnia 2019 r., wspomniany artykuł umieściłam w pozostałym dorobku. Pozwalam sobie jednak nawiązać do niego w autoreferacie, gdyż przedstawiona w nim analiza, stanowi uzupełnienie badań zaprezentowanych w ramach cyklu.

⁹ Europejska Strategia Bezpieczeństwa (European Security Strategy) opublikowana w 2003 r. była związanym dokumentem, krótko przedstawiającym wyzwania globalne i cele strategiczne Unii i nie miała tak kompleksowego charakteru jak Strategia Globalna UE.

istotne ograniczenia, jakie stają na drodze ku rozwojowi strategicznej podmiotowości. Pierwszym z nich jest kluczowe znaczenie państw członkowskich w realizacji wspomnianych projektów. Ze względu na fakt, iż państwa członkowskie kontrolują zasoby konieczne do wdrażania projektów oraz pozostają decydentami w zakresie unijnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa od ich woli politycznej zależy powodzenie wprowadzanych zmian. Po drugie, jak wskazałam w artykule „Great Expectations: The Brexit Moment in EU Security and Defence and the Return of the Capabilities-Expectations Gap” rosnąca niestabilność w unijnym sąsiedztwie pociąga ze sobą wzrost oczekiwań formułowanych wobec Unii (oraz przez samą Unię za pomocą reprezentujących ją urzędników, na co wskazuje choćby cytowana powyżej wypowiedź Junckera) co do efektywności jej polityki zagranicznej. We wspomnianym artykule odwołałam się do koncepcji Christophera Hilla, który na początku lat 90-tych stwierdził istnienie luki między możliwościami a oczekiwaniami (*capabilities – expectations gap*) w odniesieniu do roli Unii, jako aktora w polityce zagranicznej i bezpieczeństwa (Hill, 1993). Pokazałam, że po okresie stopniowego zmniejszania się owej luki od końca lat 90-tych, luka znowu grozi otwarciem. Narastające od 2016 r. oczekiwania wobec Unii, aby dążyła do strategicznej autonomii, stoją w kontrze do znajdujących się w fazie rozwoju instrumentów jakie wprowadzono w związku z ogłoszeniem Strategii Globalnej UE: PESCO, CARD, EDF i MPCC. Instrumenty te mogą potencjalnie przynieść znaczny wzrost strategicznej podmiotowości oraz zwiększyć oddziaływanie Unii na zewnątrz, lecz na ocenę ich wkładu jest jeszcze za wcześnie. Ponowne otwarcie luki między oczekiwaniami a możliwościami UE w zakresie polityki zagranicznej, z kolei może doprowadzić do spadku wiarygodności Unii jako aktora międzynarodowego.

Jeśli chodzi o znaczenie Brexitu dla funkcjonowania unijnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, to jak pokazałam w artykule (4), decyzja Wielkiej Brytanii o wyjściu stała się jedną z okoliczności, jakie umożliwiły wprowadzenie nowych instrumentów (m.in. PESCO, CARD, EDF), pogłębiających integrację w tym obszarze. Jednakże w artykule zaznaczyłam, że wyjście Wielkiej Brytanii będzie również oznaczało spadek zdolności wojskowych i dyplomatycznych, z jakich mogła korzystać Unia i od kształtu przyszłych relacji między Brukselą a Londynem będzie zależał stopień osłabienia Unii jako gracza międzynarodowego po utracie jednego z największych państw członkowskich. Co więcej, w artykule pokazałam, iż Brexit był jedną z kilku okoliczności, które stworzyły tzw. okno możliwości (*window of opportunity*, Copeland, James, 2014) do rozwoju instrumentów pogłębiających integrację. Inne okoliczności związane były ze wspomnianymi już narastającymi konfliktami w sąsiedztwie UE i niepewnością co do stabilności sojuszu transatlantyckiego.

Jeśli chodzi o pytanie III dotyczące możliwości zastosowania metody scenariuszowej w celu rozszerzenia i zwiększenia mocy eksploracyjnej procesu analitycznego, to wyniki badań zaprezentowane w artykułach (1), (4), (7) oraz (8) jednoznacznie potwierdzają celowość tej metody. W artykule (1), stosując kryteria sformułowane przez Johna Gerringa do oceny, czy dane podejście badawcze spełnia warunki konieczne do uznania go za metodę w naukach społecznych (Gerring, 2011), dowiodłam, iż metoda scenariuszowa spełnia większość z nich. W artykule wskazałam także na cztery aspekty wartości dodanej, płynące ze stosowania tej metody, w szczególności w nauce o stosunkach międzynarodowych. Należą do nich:

konfrontacja z ugruntowanymi założeniami i wyjście poza liniowe wzorce rozwoju, formułowanie nowatorskich pytań badawczych, radzenie sobie ze złożonością i interdyscyplinarnością współczesnych zagadnień polityczno-społecznych oraz przyczynienie się do zintensyfikowania wymiany poglądów między światem polityki i nauki. Jednocześnie, w artykułach (4), (8), oraz (7), stanowiącym wprowadzenie do specjalnego wydania czasopisma „Futures” i prezentującym scenariusze dla unijnej polityki zagranicznej w 2025 r., wskazałam różne możliwości wykorzystania metody scenariuszowej. We wspomnianych artykułach dokonałam w nich eksploracji przyszłych relacji między UE a jej sąsiadami i partnerami strategicznymi, pokazałam możliwości metody scenariuszowej w zakresie formułowania rekomendacji politycznych na podstawie hipotetycznych wizji przyszłości, a także przeprowadziłam analizę możliwego kształtu współpracy między UE a Wielką Brytanią po Brexicie w zakresie polityk zagranicznej, bezpieczeństwa i obrony. Wskazałam na trzy możliwe scenariusze: pierwszy zakładający włączenie Wielkiej Brytanii jako tzw. państwa trzeciego na regularnych zasadach obowiązujących innych partnerów Unii, drugi przewidujący dominującą rolę NATO jako platformy do koordynacji aktywności Unii i Wielkiej Brytanii w zakresie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, oraz trzeci uznający prymat relacji bilateralnych, zwłaszcza między Francją a Wielką Brytanią, oraz struktur minilateralnych.

Podsumowując przedstawione w cyklu wyniki badań, można stwierdzić, iż ich nowatorski charakter wynika z dwóch głównych aspektów. Po pierwsze, w ramach cyklu dokonałam kompleksowej analizy interakcji między poszczególnymi aktorami w unijnej polityce zagranicznej i bezpieczeństwa, biorąc pod uwagę z jednej strony postępującą instytucjonalizację tego obszaru polityki, a z drugiej reakcje aktorów na rosnącą niestabilność otoczenia Unii Europejskiej. Połączenie wpływu tych dwóch czynników na politykę zagraniczną i bezpieczeństwa Unii nie było jak dotąd analizowane w polskiej nauce. Co więcej, przyjęte przeze mnie podejście oparte na nowym instytucjonalizmie, które umożliwiło mi wieloaspektową (uwzględnienie różnych obszarów polityki zagranicznej i bezpieczeństwa) i wielopoziomową (uwzględnienie instytucji supranarodowych i międzyrządowych oraz relacji między nimi) analizę unijnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, jest wciąż rzadko stosowana do badań tego obszaru działania Unii Europejskiej. Jednocześnie, podejście neoinstytucjonalne umożliwiło zbadanie mechanizmów nieformalnych oraz praktyk politycznych (*political practices*) jak choćby nieformalny podział obowiązków między Wysoką Przedstawiciel Catherine Ashton a ministrem spraw zagranicznych Radosławem Sikorskim podczas polskiej prezydencji w Radzie UE. Takie podejście odpowiada na postulaty badaczy takich jak Delreux i Keukeleire, którzy argumentowali, iż współczesne analizy unijnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa “*pay too much attention to the legal framework and tend to overlook the political practices that often deviate from the formal frameworks*” (Delreux, Keukeleire 2016, s. 2).

Po drugie, opierając się na założeniu iż, „prognostyka naukowa jest jednym z fundamentalnych powołań i wyzwań politologii” (Bodio, Chodubski, 2004, s. 289), wyniki badań prezentowane w cyklu stanowią istotny wkład do rozwoju nauk o polityce w zakresie aplikacji metody scenariuszowej. Jak dotąd zastosowanie metod z nurtu studiów nad przyszłością w naukach społecznych w Polsce i na świecie ograniczało się zazwyczaj do prognozowania opartego na

modelach matematycznych i tzw. Big Data. Jak pokazuję w artykule (1) miało ono charakter ilościowy i było rzadko wykorzystywane przez politologów czy badaczy z zakresu stosunków międzynarodowych. Jednocześnie, badacze wskazują, że formułowanie teorii spełniającej funkcje prognostyczne byłoby pożądane (Jagoda, Bäcker, 2016, s. 42). Przedstawione w cyklu artykuły dowiodły, że stosowanie metod scenariuszowych w sposób usystematyzowany i w oparciu o zdefiniowaną metodę badawczą może wzbogacić tradycyjne metody w naukach społecznych i odpowiedzieć na wyzwania wynikające ze zmian ładu międzynarodowego takich jak rosnąca złożoność, nagłe zmiany trendów i konieczność mierzenia się z wynikającymi z nich konsekwencjami. Z tego względu podkreślić należy, że zaprezentowane w cyklu artykuły wnoszą wartość dodaną do istniejącej literatury przedmiotu, wprowadzając metodę scenariuszową do polskiej nauki i pokazują przykłady jej zastosowania. Warto wspomnieć, iż w 2010 r. w polskiej politologii zauważono zainteresowanie tą metodą w nauce światowej (Sajduk, 2010, s. 235), lecz do tej pory niewielu polskich politologów czy badaczy stosunków międzynarodowych i integracji europejskiej pokusiło się o jej implementację na gruncie naukowym i refleksję nad jej możliwościami i ograniczeniami. Metoda scenariuszowa okazała się szczególnie pomocna przy analizie wpływu Brexitu na politykę zagraniczną i bezpieczeństwa UE oraz na relacje UE i Wielkiej Brytanii. Tematyka ta była i wciąż jest przedstawiana często w sposób ateoretyczny.

Bibliografia

- Allen, D., Smith, M. (2010) Strategic diplomacy in the European Union: Exploring relations with the BRIC countries, ECPR Standing Group on the European Union conference.
- Bennett, A., Checkel, J. T. (2015) Process tracing: from philosophical roots to best practices, w: Bennett, A., Checkel, J. T. (red) *Process Tracing. From Metaphor to Analytic Tool*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bishop, P., Hines, A., Collins, T. (2007) The current state of scenario development: An overview of techniques, "Foresight", 9(1), s. 5–25. doi: 10.1108/14636680710727516.
- Bodio, T., Chodubski, A. (2004) O prognostyce w politologii, "Studia Politologiczne", 8, s. 261-290.
- Coelmont, J. (2019) European Strategic Autonomy: Which Military Level of Ambition?, Brussels.
- Copeland, P., James, S. (2014) Policy windows, ambiguity and Commission entrepreneurship: explaining the relaunch of the European Union's economic reform agenda, "Journal of European Public Policy", 21(1), s. 1–19. doi: 10.1080/13501763.2013.800789.
- Council of the European Union (2016) Implementation Plan on Security and Defence.
- Creutz, K. (2019) The changing global order and its implications for the EU, FIIA Report, 59, Helsinki.
- Delreux, T., Adriaensen, J. (2017) *The Principal Agent Model and the European Union*. Palgrave Macmillan UK.
- Delreux, T., Keukeleire, S. (2016) Informal division of labour in EU foreign policy-making,

“Journal of European Public Policy”, 24(10), s. 1471-1490, doi.org/10.1080/13501763.2016.1216151

EEAS (2016) Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe. A Global Strategy for the European Union’s Foreign And Security Policy, Brussels.

European Council (2013) European Council meeting (12-13 December 2013) – Conclusions, Brussels.

European Council (2014) European Council meeting (18 December 2014) – Conclusions, Brussels.

European Council (2015) European Council meeting (17-18 December 2015) – Conclusions, Brussels

European Council (2016) European Council meeting (15 December 2016) – Conclusions, Brussels.

European Council (2017) European Council meeting (14-15 December 2017) – Conclusions, Brussels.

European Council (2018) European Council meeting (13-14 December 2018) – Conclusions, Brussels.

Fiott, D. (2018) Strategic autonomy: towards “European sovereignty” in defence ?, European Union Institute for Security Studies, November, s. 1–8.

Flockhart, T. (2016) The coming multi-order world, "Contemporary Security Policy", 37(1), s. 3–30. doi: 10.1080/13523260.2016.1150053.

Flockhart, T. (2020) Is this the end? Resilience, ontological security, and the crisis of the liberal international order, "Contemporary Security Policy", s. 1–26. doi: 10.1080/13523260.2020.1723966.

Gerring, J. (2011) *Social Science Methodology - A Unified Framework*. Cambridge: Cambridge University Press.

Grosse, T. G. (2019) Pozatraktatowe metody rozwoju integracji: przykład Wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony, "Studia Polityczne", 47(1), s. 93–112. doi: 10.35757/stp.2019.47.1.5.

Hall, P. A., Taylor, R. C. R. (1996) Political Science and the Three New Institutionalisms*, "Political Studies", 44(5), pp. 936–957. doi: 10.1111/j.1467-9248.1996.tb00343.x.

Hill, C. (1993) The capability-expectations gap, or conceptualizing Europe’s international role, "Journal of Common Market Studies", 31(3), s. 305–327.

Jabłoński, A. (1999) Polityczne procesy decyzyjne, w: Jabłoński, A., Sobkowiak, L. (red) *Studia Teorii Polityki*, Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, s. 119–130.

Jagoda, W., Bäcker, R. (2016) *Metodologia Badań Politologicznych*. Warszawa: Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych.

Juncker, J.-C. (2018) State of the Union. The hour of European sovereignty, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/soteu2018-speech_en_0.pdf.

- Kingdon, J. W. (2003) *Agendas, Alternatives and Public Policies*. New York: Longman.
- March, J. G., Olsen, J. P. (1983) The New Institutionalism: Organizational Factors in Political Life, "American Political Science Review", 78(3), s. 734–749. doi: 10.2307/1961840.
- Moravcsik, A. (1999) A New Statecraft? Supranational Entrepreneurs and International Cooperation, "International Organization", 53(2), s. 267–306. doi: 10.1162/002081899550887.
- Pollack, M. (1996) The New Institutionalism and EC Governance, "Governance: An International Journal of Policy and Administration", 9(4), s. 429–458.
- Porter, P. (2016) Taking uncertainty seriously: Classical realism and national security, "European Journal of International Security", 1(02), s. 239–260. doi: 10.1017/eis.2016.4.
- Puchala, D. J. (1999) Institutionalism, intergovernmentalism and European integration: A review article, "Journal of Common Market Studies", 37(2), s. 317–331. doi: 10.1111/1468-5965.00165.
- Ruszkowski, J. (2012) Pierwotne i wtórne delegowanie kompetencji w wielopoziomowym systemie zarządzania Unii Europejskiej, "Rocznik Integracji Europejskiej", 6, s. 45–62.
- Sajduk, B. (2010) O możliwości antycypacji w stosunkach międzynarodowych, w: Mikucka-Wójtowicz, D. (red.) *Przeszłość – Terazniejszość – Przyszłość. Problemy badawcze młodych politologów*. Kraków: Libron, s. 231–243.
- Saritas, O., Smith, J. E. (2011) The Big Picture - trends, drivers, wild cards, discontinuities and weak signals, "Futures", 43(3), s. 292–312. doi: 10.1016/j.futures.2010.11.007.
- Schmid, M. (2012) The Deputisation of the High Representative / Vice-President of the Commission: Making the Impossible Job Work Making the Impossible Job Work, EU Diplomacy Paper.
- Schwartz, P. (1996) *The Art of the Long View: Paths to Strategic Insight for Yourself and your Company*. New York: Currency Doubleday.
- Toje, A. (2008) The European Union as a Small Power, or Conceptualizing Europe's Strategic Actorness, "Journal of European Integration", 30(2), s. 199–215. doi: 10.1080/07036330802005425.
- Tomé, L., Açıklan, Ş. N. (2019) Complexity Theory as a New Lens in IR: System and Change, w: Erçetin, Ş. Ş. and Potas, N. P. (red) *Chaos, Complexity and Leadership 2017 Explorations of Chaos and Complexity Theory*. Basel: Springer International Publishing, s. 1–17.
- Urry, J. (2003) *Global Complexity*. Cambridge: polity.
- Węc, J. (2018) Reforma Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony Unii Europejskiej w latach 2016-2017, "Politeja", 54(3), s. 45–64.
- Wilkinson, A., Kupers, R. (2013) Living in the Futures, "Harvard Business Review", 91(5), s. 1–11. <https://hbr.org/2013/05/living-in-the-futures/ar/1>].

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

W okresie 2009-2019 moja aktywność naukowa obejmowała zatrudnienie w placówkach polskich i zagranicznych, a także współpracę międzynarodową z prestiżowymi ośrodkami zagranicznymi, w tym w USA i Kanadzie. W ramach prowadzonych badań wielokrotnie odbywałam staże, wizyty studyjne oraz realizowałam dłuższe pobyty badawcze dzięki przyznawanym mi stypendiom. Lista moich aktywności w tym zakresie przedstawia się następująco:

- Od 1.01.2020 r.: Hertie School, Centrum Polityki Międzynarodowej, stanowisko: naukowiec goszczący (fellow); kierowanie własnym projektem badawczym: *Polska i Niemcy w Unii Europejskiej – nowe formy i modele stosunków bilateralnych w polityce zagranicznej i współpracy transgranicznej*, finansowanym przez Polsko-Niemiecką Fundację Naukową (numer projektu: 2017-09);
- 1.09.2016 – 31.08.2017: Europejski Instytut Uniwersytecki, Florencja; stanowisko: Jean Monnet Fellow w Centrum Badań Zaawansowanych im. Roberta Schumana (mentor: Prof. Ulrich Krotz);
- 15.02.2015 – 31.12.2019: Hertie School, Berlin, stanowisko: pracownik naukowy (*postdoctoral fellow*); jednoczesna afiliacja na LSE, Londyn, Wielka Brytania (mentorzy: Prof. Helmut Anheier, Prof. Kevin Featherstone);
- 2009 – 2014: Uniwersytet Poczdamski, czterokrotny pobyt jako naukowiec goszczący w ramach programu Erasmus;
- 1.09.– 30.11.2014: Uniwersytet w Lipsku, Niemcy, pobyt jako naukowiec goszczący (*visiting fellow*) w ramach stypendium Niemieckiej Wymiany Akademickiej DAAD (mentor: Prof. Crister Garrett);
- 1.06. – 10.08.2013: Europejski Instytut Uniwersytecki we Florencji, Włochy, pobyt badawczy w ramach programu „Badania letnie” (stypendium natolińskie), prowadzonego przez Centrum Europejskie Natolin (mentor: Prof. Ulrich Krotz);
- Czerwiec 2013: Centrum Doskonałości Unii Europejskiej na Uniwersytecie w Pittsburghu, USA, pobyt badawczy (mentor: Prof. Alberta Sbragia);
- Listopad 2012: SPS Social and Political Science Department, Europejski Instytut Uniwersytecki, Florencja, Włochy, wizyta studyjna (w ramach programu Kapitał Ludzki „Rozwój potencjału oferty edukacyjnej Uniwersytetu Wrocławskiego szansą zwiększenia konkurencyjności Uczelni”);
- 30.09. – 29.10.2012: *Centre Canadien d'études Allemandes et Européennes* na Uniwersytecie w Montrealu, Montreal, Kanada, pobyt badawczy w ramach stypendium Niemieckiej Wymiany Akademickiej DAAD;

- 2009: trzymiesięczne stypendium dla doktorantów przyznane przez Fundację Współpracy Polsko – Niemieckiej na prowadzenie badań w niemieckich think-tankach;
- 1.09.2007 – 1.04.2009: Techniczny Uniwersytet w Chemnitz, stypendium naukowe przyznane przez Fundację Hertie w ramach programu wspierania młodych naukowców z Europy Środkowo-Wschodniej na pobyt badawczy;
- 2006: Grant badawczy i zaproszenie na prezentację swoich badań do Europejskiej Akademii Akademia Europea de Yuste w ramach “Charles V European Award 2006 – Helmut Kohl”;
- 1.09.2006 – 31.08.2007: Wolny Uniwersytet w Berlinie, stypendium naukowe Niemieckiej Centrali Wymiany Akademickiej (DAAD) dla doktorantów.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę¹⁰.

6.1. Osiągnięcia dydaktyczne

- Od 1.01.2019 r.: Wykładowca w Krajowej Wyższej Szkole Administracji Publicznej, przedmiot „EU’s foreign and security policy”;
- Wykaz pozostałych przedmiotów prowadzonych na Uniwersytecie Wrocławskim w latach 2006 – 2014 na studiach dziennych licencjackich i magisterskich na kierunku „Dyplomacja Europejska” i „Stosunki Międzynarodowe”: Wprowadzenie do Stosunków Międzynarodowych, Wprowadzenie do Integracji Europejskiej, Instytucje i Procesy Decyzyjne Unii Europejskiej, Organizacje Międzynarodowe, Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa UE, Prezentacje publiczne, Współczesna Dyplomacja, Organizacje Pozarządowe w Polsce i w Niemczech;
- Współautorstwo programów studiów licencjackich i magisterskich na kierunku „Dyplomacja Europejska” w latach 2011 – 2012 w CSNE i na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego;
- 2006 – 2016: Trener kompetencji miękkich z zakresu wielokulturowości i zarządzania konfliktami dla programu „Kulturweit” prowadzonego przez UNESCO i Urząd Spraw Zagranicznych Republiki Federalnej Niemiec oraz dla Fundacji im. Roberta Boscha (ponad 40 prowadzonych seminariów w 15 krajach na całym świecie).

6.2. Osiągnięcia organizacyjne

W latach 2019 – 2020 organizowałam szereg wydarzeń (konferencje, warsztaty, seminaria, Szkoła Letnia) w kraju i zagranicą. W zależności od charakteru wydarzeń, uczestniczyli w nich zarówno studenci, naukowcy jak i politycy i eksperci z całego świata.

¹⁰ Nazwy poniższych publikacji, debat, konferencji i referatów podane są w języku, w jakim zostały wygłoszone.

- 23 – 24.04.2020, Wrocław, Biuro Parlamentu Europejskiego, organizacja konferencji: „Poland and Germany in the European Union. The multi-dimensional dynamics of bilateral relations (w ramach projektu przyznanego przez Polsko-Niemiecką Fundację na Rzecz Nauki);
- 11 – 12.04.2019, Berlin, Hertie School, organizacja konferencji: „Bilateral relationships among EU countries. New approaches and challenges” (w ramach projektu przyznanego przez Polsko-Niemiecką Fundację na Rzecz Nauki);
- 22 – 23.10.2018, Berlin, Hertie School, pomysłodawczyni i organizatorka merytoryczna warsztatów w ramach „Dahrendorf Foresight Project” dotyczących „European Security 2030” (24 uczestników z 11 krajów z całego świata);
- 7 – 8.06.2018, Wrocław, Uniwersytet Wrocławski, organizacja konferencji: “How to examine bilateral relationship among the European countries – new approaches and challenges” (w ramach projektu przyznanego przez Polsko-Niemiecką Fundację na Rzecz Nauki);
- 21 – 22.05.2018, Europejski Instytut Uniwersytecki, Florencja, pomysłodawczyni i organizatorka merytoryczna konferencji “Understanding the EU’s Foreign and Security and Defence Policy in Times of Crisis”, prezentacja referatu „High Representative of the EU as a policy entrepreneur”;
- Czerwiec 2015 – grudzień 2016, Berlin, Hertie School, pomysłodawczyni i organizatorka merytoryczna warsztatów w ramach „Dahrendorf Foresight Project”, łącznie 10 międzynarodowych seminariów dla ponad 100 ekspertów z całego świata, współpraca z *Bureau für Zeitgeschehen*, Frankfurt (Oliver Gnad), z *Atlantic Council*, Waszyngton (Matthew Burrows) oraz *Globalytica*, Waszyngton (Randolph H. Pherson);
- Styczeń – czerwiec 2012, członkini komitetu organizacyjnego przy konferencji z okazji 10-ciolecia CSNE, Wrocław;
- 2011 – 2012, organizatorka i moderatorka cyklu spotkań z dyplomatami i europosłami dotyczących polskiej Prezydencji w Radzie UE, organizowanego w CSNE, Wrocław;
- Kwiecień 2011, organizatorka i moderatorka konferencji „Traktat Lizboński a prezydencja Polski w Radzie Unii Europejskiej”, we współpracy z Instytutem Spraw Publicznych i Ministerstwem Spraw Zagranicznych, Wrocław;
- Marzec – lipiec 2011, członkini Komitetu Organizacyjnego i moderatorka międzynarodowej szkoły letniej „Trójkąt Weimarski i sąsiedzi. Sąsiedztwo zobowiązuje”, Krzyżowa;
- Styczeń – czerwiec 2010, członkini Komitetu Organizacyjnego I Zjazdu Niemcoznawców, Wrocław;
- Wrzesień – grudzień 2008, pomysłodawczyni i organizatorka merytoryczna konferencji „Doradztwo w polityce zagranicznej”, partnerzy: Ośrodek Studiów Wschodnich, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Warszawa.

6.3. Aktywność ekspercka i popularyzująca naukę

Moja aktywność ekspercka i popularyzująca naukę obejmuje autorstwo ekspertyz oraz wystąpienia na debatach politycznych i udział w panelach eksperckich w kraju i zagranicą.

Cztery ekspertyzy:

- (1) 2020: „Weimar Triangle in the post-Brexit era. Is there a chance for a new opening?”, ekspertyza zlecona przez Polską Fundację im. Roberta Schumana (publikacja planowana na maj 2020);
- (2) 2019: „Brexit. Gdy wszyscy przegrywają”, ekspertyza zlecona przez Polską Fundację im. Roberta Schumana, <http://schuman.pl/wp-content/uploads/2019/04/Brexit-Gdy-Wszyscy-Przegrywaja-Raport.pdf> (z B. Nowak);
- (3) 2009: „Doradztwo w polskiej polityce zagranicznej”, ekspertyza zlecona przez Departament Strategii i Planowania Polityki Zagranicznej Ministerstwa Spraw Zagranicznych;
- (4) 2008: „Ciała doradcze w Niemczech – Charakter, struktura i wnioski dla Polski”, ekspertyza zlecona przez Ośrodek Studiów Wschodnich.

Wystąpienia na debatach politycznych i w panelach eksperckich w kraju (łącznie: 4) i zagranicą (łącznie: 8)

(Miejsce, data, organizator lub/i nazwa konferencji, tytuł wystąpienia)

- (1) Warszawa, 9.12.2019, Polski Instytut Stosunków Międzynarodowych, wystąpienie w panelu ekspertów „EU’s next decade: Visions from Germany and Poland”;
- (2) Warszawa, 6.12.2019, Euractiv, udział w debacie eksperckiej u boku m.in. Wiceministra Radosława Sikorskiego, „Komisja geopolityczna: Globalne wyzwania przed drużyną von der Leyen”, zapis debaty: <https://www.youtube.com/watch?v=O52xZAZVAbk>;
- (3) Wrocław, 8.11.2019, Dom Europy – Biuro Parlamentu Europejskiego i Komisji Europejskiej we Wrocławiu, udział w debacie „Z Widokiem na Brexit. Gdy wszyscy przegrywają”;
- (4) Budapeszt, Węgry, 11 – 13.07.2019, Budapest European Agora, wystąpienie “Legitimacy and Decision-Making: How to Strengthen the European Institutions”;
- (5) Waszyngton, USA, 5 – 8.05.2019, Departament Stanu USA, udział w debacie eksperckiej “The EU’s Common and Foreign Security Policy after Brexit: Who Will Fill the Gaps?”;
- (6) Bratysława, Słowacja, 6 – 9.06.2019, GLOBSEC Forum 2019, wystąpienie w panelu “Beyond PESCO: What is a Vision for a European Defence Union?” ;
- (7) Warszawa, 26.04.2019, Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, prezentacja

- ekspertyzy: „Brexit – Kiedy wszyscy przegrywają” (wraz z B. Nowakiem);
- (8) Sofia, Bułgaria, 13 – 14.04.2019, Robert Bosch Forum, udział w debacie „The Future(s) of the European Union” ;
- (9) Ryga, Łotwa, 10.10.2018, Latvian Institute of International Affairs, udział w debacie “Germany an indispensable partner in the Baltic Sea Region?”;
- (10) Berlin, Niemcy, 29.09.2017, Hertie School, “Towards the EU foreign policy 2025”;
- (11) Berlin, Niemcy, 20 – 22.09.2017, European Academy Berlin, uczestnictwo w debacie: “How much Europe is allowed?” Intergovernmentalism versus Supranationalism and the Implementation of the European legislation in Germany and Poland”;
- (12) Berlin, Niemcy, 26.07.2016, Berlin Graduate School of Social Sciences of the WZB Berlin, “Strategic foresight as a methodological approach in political science”.

6.4. Wystąpienia medialne

Udzielałam wywiadów zarówno polskim jak i zagranicznym mediom, przykłady artykułów z moimi wypowiedziami po polsku, niemiecku i angielsku, zamieszczam poniżej:

- *Kramp-Karrenbauer in London-Der Brexit und die Folgen für die Sicherheit*, 16.01.2020 <https://www.zdf.de/nachrichten/politik/akk-in-london-brexit-verhandlungen-ueber-freihandelsabkommen-im-brexit-100.html>
- *Beim Brexit steht auch die europäische Sicherheit auf dem Spiel*, 16.01.2020 https://www.focus.de/politik/ausland/militaermacht-grossbritannien-beim-brexit-steht-auch-die-europaeische-sicherheit-auf-dem-spiel_id_11558288.html
- *Na Brexicie najbardziej przegrają sami Brytyjczycy*, 12.11.2019, <http://eurowybory.com.pl/na-brexicie-najbardziej-przegraja-sami-brytyjczycy/>
- *What is the role of neighbours and strategic partners in the future of European defence policy?*, 29.07.2020, <https://youtu.be/zJklqG2ucEk>
- *Welche Bedeutung kann der EU-Ausstieg Großbritanniens für Polen haben?*, 27.04.2019 <http://archiwum.auslandsdienst.pl/3/263/Artykul/418007,Studie-Brexit-wenn-alle-verlieren>
- *Brexit jest zły dla wszystkich*, 25.04.2019 <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/trendy-gospodarcze/brexit-jest-zly-dla-wszystkich/>

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

7.1. Pełnione funkcje i otrzymane nagrody

- 15.02.2015 – 31.12.2019: Mentor współpracowników naukowych i doktorantów w ramach pracy na Hertie School;
- 15.02.2015 – 31.12.2019: Członek komisji doktorskich ramach pracy na Hertie School;
- 1.09.2015 – 31.08.2016: Członek Senatu Akademickiego Hertie School;
- 1.10.2012 – 31.12.2014: Koordynacja programu Erasmus na kierunku Dyplomacja Europejska, prowadzonym przez CSNE oraz Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego;
- 2010, 2011 i 2014: Stypendium dla wybitnych młodych naukowców przyznawanych przez Uniwersytet Wrocławski w ramach program Kapitał Ludzki „Rozwój potencjału oferty edukacyjnej Uniwersytetu Wrocławskiego szansą zwiększenia konkurencyjności Uczelni”;
- 2010, 2011, 2012, 2013: Nagroda Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego za osiągnięcia naukowe i dydaktyczne.

7.2. Pozostały dorobek naukowy z lat 2009-2020 w podziale na cztery obszary tematyczne

Obszar tematyczny 1. „Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa Unii Europejskiej po 2009 r. z perspektywy instytucjonalizmu i studiów nad przyszłością”

Publikacje zawarte w tej części dorobku stanowią uzupełnienie cyklu zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2b ustawy. Wzbogacają one badania przedstawione w pkt 4, uzupełniając analizę o dalsze studia przypadku i aplikując metody wpisujące się w nurt studiów nad przyszłością w publikacjach popularyzujących naukę. Tym samym przedstawione poniżej publikacje wskazują na rozszerzenie zakresu prowadzonych przeze mnie badań. Dla przykładu: w rozdziale (1) analizowałam wpływ Brexitu na przyszłą współpracę w zakresie polityki bezpieczeństwa między UE i Wielką Brytanią wykorzystując elementy metody scenariuszowej. W rozdziale (2) rozszerzyłam przedmiot analizy na skutki ekonomiczne, społeczno-polityczne i strategiczne wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej. Z kolei we współredagowanej przeze mnie monografii, dokonałam wraz z I.P. Karolewskim konceptualizacji pojęcia siły transformacyjnej Unii, a nasi współautorzy zaimplementowali ją w wybranych studiach przypadku. Pragnę także wyróżnić liczne publikacje o charakterze popularyzatorskim, w których wyniki moich badań naukowych zostały zaprezentowane szerszej publiczności. Publikacje te cechuje duża różnorodność. Znajdują się wśród nich zarówno formy dłuższe (*reports*) jak i krótsze (*policy briefs*, artykuły na blogu), a ich wydawcami są zarówno polskie jak i zagraniczne placówki eksperckie takie jak Instytut Europy Środkowej, Instytut Spraw Publicznych oraz *LSE Ideas* czy *G20 Insights Platform*.

W obszarze tym prezentuję 1 monografię (dwujęzyczna), 4 rozdziały w monografiach naukowych (3 w j. angielskim, 1 w j. polskim), 1 artykuł w czasopiśmie naukowym (w j. angielskim), 1 współredakcję monografii (w j. angielskim), 3 współredakcje numerów czasopism naukowych (w j. angielskim), a także 13 publikacji popularyzujących naukę (11 w j. angielskim, 2 w j. polskim).

Monografia

Unia Europejska jako siła transformacyjna na Wschodzie w latach 2009-2013. Przypadek Ukrainy. The European Union as a Transformative Power in the East in 2009-2013. The case of Ukraine, "Zeszyty Centrum Europejskiego Natolin", 2014, ISBN: 978-83-64118-18-0, 100 pkt.

Rozdziały w monografiach naukowych:

- (1) Channel Trouble? Challenges to UK-EU Security Collaboration After Brexit, w: C.-A. Baciú, J. Doyle (red.), *Peace, Security and Defence Cooperation in Post-Brexit Europe. Risks and Opportunities*, Springer 2019, s. 29-49 (z B. Martill), 20 pkt.
- (2) Rozplątywanie współzależności: przypadek Brexitu, w: W. Kostecki, B. E. Nowak, K. Smogorzewski (red.), *Przyszłość międzynarodowego ładu liberalnego i rola Europy*, Warszawa: Akademia Finansów i Biznesu Vistula 2019, s. 175-200, 20 pkt.
- (3) The European External Action Service and the Eastern Partnership. Towards a streamlined framework of European foreign policy?, w: I. P. Karolewski, M. Wilga (red.), *New Approaches to EU – Foreign Policy*, London: Routledge 2014, s. 56-89, 75 pkt.
- (4) Common Foreign and Security Policy. A back seat brokerage over issues of national interest, w: I. P. Karolewski, T. Mehlhausen, M. Sus (red.), *Poland's EU-Council Presidency under Evaluation. Navigating Europe through Stormy Water*, Baden-Baden: Nomos 2014, s. 99-117, 20 pkt.

Artykuły w czasopismach naukowych:

- (1) Great Expectations: The Brexit Moment in EU Security and Defence and the Return of the Capabilities-Expectations Gap, "Europe and the World – A Law Review", 2019, (z B. Martill) <https://www.scienceopen.com/hosted-document?doi=10.14324/111.444.ewlj.2019.18>, 5 pkt.

Redakcja naukowa monografii:

- (1) *The Transformative Power of Europe. The Polish case*, Baden-Baden: Nomos 2015 (współredakcja z I. P. Karolewski), 20 pkt.

Redakcja naukowa czasopism:

- (1) Współredakcja numeru specjalnego czasopisma "Geopolitics" wydawanego przez Taylor & Francis, tytuł: *The rise of geopolitics in the EU's approach in its Eastern Neighbourhood*, 24 (1), 2019 (z C. Nitoiu), 150 pkt.
- (2) Współredakcja numeru specjalnego czasopisma co-edition of "International Politics"

wydawanego przez Palgrave Macmillan, tytuł: *Strategy in EU Foreign Policy*, 56 (3), 2019, (z C. Nitoui), 20 pkt.

- (3) Redakcja numeru specjalnego czasopisma: "Futures. The journal of policy, planning and futures studies", wydawanego przez Elsevier, tytuł: *European Union in the World 2025 – Scenarios for the EU relationships with neighbours and strategic partners*, 97, 2018, 20 pkt.

Publikacje popularyzujące naukę:

- (1) Pivotal Shifts in European Security – Implications for Poland, Policy Papers, 3, 2019, Instytut Europy Środkowej https://ies.lublin.pl/policy-papers/IES_PP_2019-03 (publikacja recenzowana).
- (2) European Security 2030. The Results of the Dahrendorf Foresight Project, LSE Ideas Report, 2019, <http://www.lse.ac.uk/ideas/Assets/Documents/Dahrendorf/FINAL-LSE-DAHRENDORF-REPORT-Online.pdf> (z M. Hadeed) (publikacja recenzowana).
- (3) The role of neighbours and strategic partners in the future of European defence policy, Globsec Forum 2019, https://www.globsec.org/wp-content/uploads/2019/07/Presentation-from-the-roundtable-16-out-of-16_Monika-Sus_The-role-of-neighbours-strategic-partners-in-EU-def-policy.pdf
- (4) Brexit. Gdy wszyscy przegrywają, Fundacja Roberta Schumana, 2019, <http://schuman.pl/wp-content/uploads/2019/04/Brexit-Gdy-Wszyscy-Przegrywaja-Raport.pdf> (z B. Nowak) (publikacja recenzowana).
- (5) Known Unknowns: How to ensure Europe's security after Brexit, artykuł na blogu, 2018, <http://blogs.lse.ac.uk/brexit/2018/03/14/known-unknowns-how-to-ensure-europes-security-after-brexit/> (z B. Martill).
- (6) Known Unknowns: EU foreign, security, and defence policy after Brexit, Working Paper, LSE Ideas, 2018, <http://www.dahrendorf-forum.eu/wp-content/uploads/2018/01/Martill-Sus-Known-Unknowns.pdf> (z B. Martill) (publikacja recenzowana). *Publikacja została zamieszczona na „Brexit reading list: defence and security” CBP 7742, 15.01.2020, dla Izby Gmin* <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-7742/CBP-7742.pdf>
- (7) The Future of European Defence Depends on the Commitment of Member States, artykuł na blogu, 2018: <http://www.dahrendorf-forum.eu/the-future-of-european-defence-depends-on-the-commitment-of-member-states/>
- (8) The impact of foresight on policymaking: towards more transparency and participation, Policy Paper for the G20 Summit, 2017: http://www.g20-insights.org/policy_briefs/impact-foresight-policymaking-towards-transparency-participation/ (z J. Himmrich) (publikacja recenzowana).

- (9) Filling in the gap of Juncker's White Paper – Europe's future in its citizen's hands, artykuł na blogu, 2017, <http://www.dahrendorf-forum.eu/filling-in-the-gap-of-junckers-white-paper-europes-future-in-its-citizens-hands/>
- (10) European Union in the World 2025. Scenarios for EU relations with its neighbours and strategic partners, Dahrendorf Analysis, 2016, <http://www.lse.ac.uk/IDEAS/pdf/Dahrendorf-pdf/Dahrendorf-Analysis-EU-2025-15.pdf> (z F. Pfeifer).
- (11) Taking stock of Europe's role in the world. After the year of crises, LSE Ideas, Policy Brief, 2, 2014?, <http://www.lse.ac.uk/IDEAS/pdf/Dahrendorf-pdf/Europes-Role-in-World.pdf> (publikacja recenzowana).
- (12) Partnerstwo Wschodnie w 2013 r. Po kryzysowy setback czy szansa na przełom, "Analizy Natolińskie", 13(72), 2013, http://www.natolin.edu.pl/pdf/analizy/Natolin_Analiza_13_2013.pdf (publikacja recenzowana).
- (13) Trudne początki. Nowa europejska dyplomacja i Partnerstwo Wschodnie, "Analizy i Opinie", 120, rok, Instytut Spraw Publicznych, <https://www.isp.org.pl/uploads/drive/oldfiles/405180707.pdf> (z E. Kaca) (publikacja recenzowana).

Obszar tematyczny 2. Polska polityka zagraniczna

Publikacje, zawarte w ramach tego obszaru tematycznego, poświęcone są różnym aspektom polskiej polityki zagranicznej. W rozdziałach (3), (4), oraz (5) analizowałam procesy europeizacji polskiej polityki zagranicznej w wymiarze oddolnym oraz odgórnym. W rozdziałach (1) i (2) badałam z kolei polską politykę wobec sąsiadów – Niemiec i Rosji. We współredagowanej monografii badałam także funkcjonowanie polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej w 2011 r. Pragnę zaznaczyć, że wspomniana monografia stanowi jedyną tak kompleksową analizę przebiegu, funkcjonowania i oceny skuteczności polskiej prezydencji wydaną w j. angielskim, a przez to dostępną dla europejskiej publiczności akademickiej.

W obszarze tym prezentuję 1 współredakcję naukową monografii (j. angielski), 5 rozdziałów w monografiach naukowych (3 w j. angielskim, 1 w j. niemieckim, 1 w j. polskim) oraz 1 publikację popularyzującą naukę (w j. angielskim).

Rozdziały w monografiach naukowych:

- (1) Germany in Polish security – 'Irreplaceable' neighbour but not an 'irreversible' partner, w: A. Sprūds, E. Vizgunova (red.), Perceptions of Germany in the Security of the Baltic Sea Region, LIIA, Ryga, 2018, s. 156-174, 5 pkt.
- (2) Poland: Leading critic or marginalized hawk, w: M. Siddi (red.), EU member states and Russia: National and European debates in an evolving international environment, FIIA Report 53, Helsinki, 2018, s. 77-92, 5 pkt.

- (3) Europeizacja polskiej polityki zagranicznej, w: R. Riedel (red.), *Europeizacja Polityk Publicznych w Polsce*, Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, 2016, s. 265-281, 20 pkt.
- (4) The Polish foreign policy after 2004: How European is it really? The case of the eastern dimension of the ENP, w: I.P. Karolewski, M. Sus (red.), *The Transformative Power of Europe. The Polish case*, Baden-Baden: Nomos 2015, s. 166-187, 20 pkt.
- (5) Polen in der Europäischen Union. Auf dem Weg zur Reife, w: B. Neuss, A. Notzold (red.), *Polen als Motor des europäischen Integrationsprozesses*, Baden-Baden: Nomos 2013, s. 13-21, 20 pkt.

Redakcja naukowa monografii:

- (1) *Poland's EU-Council Presidency under Evaluation. Navigating Europe through Stormy Water*, Baden-Baden: Nomos 2013 (współredakcja wraz z I.P. Karolewski, T. Mehlhausen), 20 pkt.

Publikacje popularyzujące naukę:

- (1) The Polish Eu Council Presidency: Poland as a mediator, FES Perspective, Friedrich Ebert Foundation, Warsaw, June 2011, <http://library.fes.de/pdf-files/id/08255.pdf>

Obszar tematyczny 3. Doradztwo w polityce zagranicznej w Polsce

Przedstawione w ramach tego obszaru tematycznego publikacje są kontynuacją moich zainteresowań z czasów studiów doktoranckich. Po obronie rozprawy doktorskiej dotyczącej doradztwa politycznego, rozwijałam ten wątek, badając zarówno polską, jak i niemiecką scenę doradztwa oraz analizowałam oddziaływanie think tanków na proces polityczny. Pragnę podkreślić, że opublikowana przeze mnie monografia była jedną z pierwszych w Polsce podejmujących temat doradztwa politycznego, zaś pozostałe publikacje, które napisałam zarówno w j. angielskim jak i w j. niemieckim pozwoliły na upowszechnienie tematyki funkcjonowania polskiego doradztwa politycznego zagranicą.

W obszarze tym prezentuję 1 monografię, 5 rozdziałów w monografiach naukowych, 3 artykuły naukowe oraz 1 publikację popularyzującą naukę.

Monografia:

- (1) *Doradztwo w polityce zagranicznej Polski i Niemiec. Inspiracje dla Polski na przykładzie wybranych ośrodków eksperckich*, Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego 2011, ISBN: 978-83-229-3208-7, 100 pkt (publikacja na podstawie rozprawy doktorskiej).

Rozdziały w monografiach naukowych:

- (1) Still lagging behind? Foreign Policy Think Tanks in Poland - the origins and contemporary challenges, w: D. E. Abelson, X. Hua, S. Brooks (red.), *Think Tanks, Foreign Policy and Geo-politics. Pathways to Influence*, London: Routledge, 2016, s. 154-165, 75 pkt.
- (2) Think tanks as good governance brokers, w: R. Grzeszczak (red.), *Challenges of Good Governance in the European Union*, Baden-Baden: Nomos, 2016, s. 79-90, 20 pkt.
- (3) Doradztwo w politykach publicznych w Polsce, w: B. Choroś, M. Niebylski (red.) *Polityki publiczne w teorii i praktyce*, Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2014, 282-308, 20 pkt (z F. Tereszkiwiczem), 20 pkt.
- (4) Think tanki w polskiej polityce zagranicznej. Współczesne wyzwania, w: A. Bąkowski, J. Szlachetko (red.), *Think tanki jako fenomen światowy*, Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2012, s. 116-141, 20 pkt.
- (5) Foreign Policy and Think Tanks on the example of Poland and Germany, w: J. Elvert, S. Schirmann (red.), *Changing Times: Germany in 20th-Century Europe. Les temps qui changent: L'Allemagne dans l'Europe du 20e siècle*, Bern : Peter Lang, 2008, s. 321-339, (publikacja wydana przed obroną doktoratu).

Artykuły w czasopismach naukowych:

- (1) Uncovering the impact of think tanks on foreign policy making. Case studies from Poland and Czech Republic, "International Spectator. Italian Journal of International Affairs", 52(1), 2017, s. 116-131, <http://dx.doi.org/10.1080/03932729.2017.1272240> (z D. Cadier), 70 pkt.
- (2) Doradztwo w niemieckiej polityce zagranicznej – geneza i systematyka, , *Acta Universitatis Wratislaviensis*. "Niemcoznawstwo", 17, 2009, s. 129-149 (publikacja wydana przed obroną doktoratu).
- (3) Niemieckie Towarzystwo Polityki Zagranicznej. Nowoczesny think tank z ponad 50-letnią tradycją, *Acta Universitatis Wratislaviensis* "Niemcoznawstwo", 15, 2007, s. 159-172 (publikacja wydana przed obroną doktoratu).

Publikacje popularyzujące naukę:

- (1) Think Tanks für die polnische Außenpolitik, „Polen-Analysen“, 60, 03.11.2009, s. 2–6, Deutsches Polen Institut, <https://www.laender-analysen.de/site/assets/files/1251/polenanalysen60.pdf#page=2>

Obszar tematyczny 4. Relacje polsko-niemieckie

Publikacje zawarte w tej części mojego dorobku są wynikiem pracy w CSNE, podczas której skupiłam się głównie na współczesnych aspektach relacji polsko-niemieckich. Analizowałam ich transformację, jaka nastąpiła na skutek wstąpienia Polski w Unii Europejskiej, a także porównywałam polskie i niemieckie reakcje na wydarzenia międzynarodowe takie jak

konflikt na Ukrainie i aneksja Krymu przez Rosję. Prowadziłam także badania dotyczące niemieckiej sceny politycznej, które zaowocowały współredakcją monografii. W osiemnastu rozdziałach autorstwa polskich niemcoznawców poruszone zostały zagadnienia związane z ewolucją niemieckich partii politycznych i przywództwem oraz z wyzwaniem stojącymi przed sceną polityczną Niemiec ponad dwadzieścia lat po zjednoczeniu.

W obszarze tym prezentuję 5 rozdziałów (2 w j. polskim, 2 w j. niemieckim i 1 w j. angielskim), 1 współredakcję naukową monografii (w j. polskim), 1 artykuł w czasopiśmie naukowym (w j. polskim) oraz 1 publikację popularyzującą naukę (w j. polskim).

Rozdziały w monografiach naukowych:

- (1) Poland and Germany in the European Union. Transformation of the bilateral relations, w: C. Gigaskeide, G. Grötzinger, *Diversity in Europe*, Baden-Baden: Nomos 2015, s. 129-142. (z E. Opiłowska), 20 pkt.
- (2) Niemieckie partie polityczne jako zagadnienie badawcze w Polsce, w: A. Kruk, M. Sus (red.), *Niemiecka scena polityczna 2009-2013. Aktorzy, zagadnienia i wyzwania*, Wrocław: Oficyna Wydawnicza ATUT, 2013, s. 13-20, 20 pkt.
- (3) Der größte Feind ist Ignoranz. Gegenseitigen Wahrnehmungen von Deutschen und Polen nach 1989, w: D. Bingen, P.O. Loew, K. Ruchniewicz, M. Zybur (red.), *Erwachsene Nachbarschaft. Deutsch-Polnische Beziehungen 1991-2011*, Wiesbaden: Harrassowitz 2012, s. 425-434, 75 pkt.
- (4) Politikwissenschaftliche Deutschlandforschung in Polen, w: P. Fischer et al., *Inter Finitimos. Jahrbuch zur deutsch-polnischen Beziehungsgeschichte*, Osnabrück: Fibre Verlag, 2009, s. 57-64 (z I. P. Karolewski), 20 pkt.
- (5) Skutki rozszerzenia Unii Europejskiej dla gospodarki Niemiec, w: J. Rymarczyk, W. Michalczyk (red.), *Problemy regionalne i globalne we współczesnej gospodarce światowej*, Wrocław: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu (obecna nazwa: Uniwersytet Ekonomiczny), 2005, s. 301-310 (publikacja wydana przed obroną doktoratu).

Redakcja naukowa monografii:

- (1) *Niemiecka scena polityczna 2009-2013. Aktorzy, zagadnienia i wyzwania*, Wrocław: Oficyna Wydawnicza ATUT, 2013, (współredakcja wraz z A. Kruk), 20 pkt.

Artykuły w czasopismach naukowych:

- (1) Niemcy i koncepcje na przyszłość Unii Europejskiej, *Acta Universitatis Wratislaviensis "Niemcoznawstwo"*, 14, 2007, s. 141-151, 0 pkt (publikacja wydana przed obroną doktoratu).

Publikacje popularyzujące naukę:

- (1) Niemcy i Polska wobec konfliktu rosyjsko - ukraińskiego w drugiej połowie 2014 r., „Biuletyn Niemiecki”, 54, 2014, Centrum Stosunków Międzynarodowych, http://fwpn.org.pl/assets/Publikacje/Biuletyn_Niemiecki/2015/BIULETYN_NIEMIECKI_NR_54.pdf

7.3. Podsumowanie i informacje naukometryczne

Łącznie, poza cyklem opublikowałam 2 monografie, 18 rozdziałów w monografiach naukowych, 6 artykułów w czasopismach naukowych, 16 publikacji popularyzujących naukę (w tym 8 recenzowanych) oraz współredagowałam 3 książki naukowe oraz 3 numery specjalne czasopism naukowych. Łącznie cały dorobek obejmuje zatem 48 publikacji poza cyklem i 13 w cyklu, czyli łącznie 61 publikacji; w tym 40 pozycji jest w j. angielskim, 4 w j. niemieckim, 1 jest dwujęzyczna oraz 16 jest w j. polskim. Łączna wartość punktowa dorobku, liczona dla publikacji po doktoracie i według wytycznych opublikowanych przez MNiSW w grudniu 2019 r. wynosi 2075 punktów.

Według Google Scholar: 142 cytowania, h-index: 7,
https://scholar.google.com/citations?hl=en&user=ahUh2_UAAAAJ&view_op=list_works&ci_tft=2&email_for_op=monika.sus%40eui.eu

Według bazy Scopus: 24 cytowania, h-index: 4,
<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56700421700>

Wrocław, 21 marca 2020 r.